

**Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D.
Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici**

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Disputatio I. prooemialis. De necessitate, natura, & qualitatibus Theologiæ
ad q. I. I. partis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

(H)

I

THEOLOGICÆ
SCHOLASTICÆ

TRADITÆ

Secundùm Doctrinam Angelicam

D. THOMÆ AQUINATIS,
TOMUS I.

In I. Partem Summæ S. Thomæ.

TRACTATUS I.
DE
DEO UNO.

Quamvis rectè in omni graviore negotio à DEO, vel ut Poëta, à *Fove principium*, id tamen potissimùm in studio Theologiæ, quippe quæ, sicuti ipso nomine *Doctrinam* sive *Sermonem de DEO* significat, sic pro objecto non tantùm dignitate primario, sed adæquato DEUM respicit. Unde quemadmodum DEUS ipse fons est, simulque scopus & centrum omnium veritatum Theologicarum, ita pariter Tractatus de DEO fundamentum & radix est reliquorum Tractatum Theologicorum. Quem proinde, eodem adspirante DEO Optimo Maximo ordimur, priùs tamen juxta methodum communem Scholarum, ipsiusmet Angelici Doctoris, cuius mentem unicè sequi cupimus, ipsiusmet sacræ doctrinæ, ut idem appellat, hoc est, nostræ Theologiæ considerationem præmittimus.

DISPUTATIO I. PROOEMIALIS,

DE

Necessitate, natura, & qualitatibus Theologiæ.

Ad Quæstionem I. Primæ Partis.

ARTICULUS I.

De Notione, Divisione & Existentiâ Theologiæ.

SUMMARI A.

1. Alia Theologia naturalis, alia supernaturalis.	9. Iacobus & Moyses Theologi.
2. Alia de objectis formaliter, alia de virtualiter	10. Ante Moysen nec sacra, nec prophana Scriptura
3. Alique vel clare, vel obscure revelatis.	alphabetaria.
4. Theologia Beatorum matutina & vespertina.	11. A Christo in Apostolos.
5. Mystica & Scholastica.	12. Ab Apostolis in Doctores SS. derivata.
6. Symbolica & demonstrans.	13. SS. Doctores Theologi ex Ordine S. Benedicti.
7. Positiva, scholastica, moralis.	14. Scriptum Sententiarum Petri Lombardi.
8. Initium Theologia Scholastica in Adamo.	15. Summa Angelica D. Thomæ Aquinatis.
R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. I.	A
	16. Theo-

16. *Theologia necessitas hypothetica & respectiva.*
 17. *Esse necessarium omnibus, sine accipiendum collectivè vel distributive?*
 18. *Theologia Scholastica quoad substantiam toti Ecclesia necessaria pro singulis.*
 19. *Est juris Divini, esse in Ecclesia Doctores Theologos.*
 20. *Non est necessaria Theologia in singulis.*
 21. *Quoad methodum Theologia est necessaria ad melius esse.*
 22. *Est etiam necessaria secundum quid ad naturales scientias.*
 23. *Quid intelligat Apostolus per inanem fallaciam?*
 Quis hoc articulo, quid nomine S. Theologia intelligatur, an & quando illa exiterit, sine etiam Ecclesia necessaria? unde ut crebriori divisione major accedat materiæ claritas, tam istum, quam sequentes articulos in §§. dividimus.

§. 1.

Notio & divisio Theologiae.

1. **Q**uia Theologia in latissima acceptione doctrinam aut sermonem de DEO significat, ideo latissime potest dividi in *naturalem & supernaturalem*. Naturalis est scientia metaphysica, quatenus ex effectibus creatis & principiis solo lumine naturæ notis ascendit ad cognitionem primæ causæ, & entis primi, non tanquam objecti adequati, sed principalis. Supernaturalis, quæ est scientia seu notitia de DEO per lumen supernaturale, dividitur in *Increatam & creatam*. Increata sive DEI Theologia, est visio, quæ DEUS in suamet & per suamet essentiam, & se & alia omnia cognoscibilia comprehendit. Creatæ est cognitio supernaturalis de DEO, quam sub lumine divinæ revelationis habent tam Angeli, quam homines, tam beati, quam viatores. Et hæc est acceptio atque divisio latissima S. Theologiae.
2. Secundò dividitur Theologia creata seu doctrina sacra in illam, quæ tractat res divinas, quatenus per divinam revelationem formaliter cognitas. Quo sensu D. Joan. Evangelista à D. Cyrillo cognominatur Theologus, eò quòd Christi Divinitatem sublimius & clariùs quam alij Evangelistæ in suo Evangelio expresserit: & in illam, quæ ex principiis revelatis veritates & conclusiones inibi contentas per discursum deducit. Theologia primo modo accepta, vel procedit formaliter ex revelatione clara, vel obscura: si est notitia formaliter procedens ex clara revelatione, tunc est vel visio beatifica, quando nimirum veritas supernaturalis per increatam DEI essentiam clarè visam manifestatur, vel est visio Prophetica, cum per creatum lumen tam ipsa revelatio, quam objecti creati connexio clarè innotescit. Si procedit ex obscura revelatione, tunc est ipse habitus fidei, qui non nisi improprie scientia dici potest, quatenus nimirum scientiæ nomen accipitur quo quacunquæ certà cognitione, infallibilis objecti. Theologia secundo modo accepta est illa, quam tractamus & aggredimur, scientia Theologica, & vel procedit ex principiis clarè, vel obscurè revelatis: si primum, tunc est Theologia Beatorum; si secundum, tunc est nostra Theologia Viatorum.
4. Tertio Theologia Beatorum rursus dividitur ex D. Augustino in *matutinam, & vespertinam*. Theologia seu cognitio matutina est ipsa, de qua

primum dixi, visio beatifica, per quam Beati in Verbo, seu essentia divina seipsum manifestant, absque discursu & simplici mentis intuitu, discunt veritates supernaturales. Vespertina est, quæ per species creatas ex principiis visione beatifica clarè cognitis, aut aliàs extra Verbum sive essentiam divinam in aliquo creato & prophetico lumine clarè manifestis, proprio discursu deducunt veritates in illis virtute contentas. Illa dicitur matutina, quia est præstantior, purior, illuminatior; ista vespertina, quia est imperfectior, & ut inquit S. P. Aug. *decoloratior*. Ultraque inter se distinguitur, essentialiter, quia procedit sub medio, & lumine formaliter diverso: prima sub lumine gloriæ, & essentia divinæ; altera sub lumine revelationis virtualis, de qua in seqq.

Quartò Theologia Viatorum proprie accepta, dividitur rursus in *Mysticam, & Scholasticam*. Theologia Scholastica est scientia, quæ ex principiis fidei divinæ creditis, discurrendo deducit conclusiones. Theologia Mystica est sapida DEI notitia, quæ intellectus prævio discursu Theologico excitatus, & charitate impulsus, in divinorum contemplatione defigitur. Hæc divisio est in membra realiter & formaliter distincta; nam Theologia mystica, quamvis ordinariè præsupponat discursum rationis ex principiis fidei deductum, tamen nititur immediatè lumine supernaturali, & habet pro principali actu contemplationem, ut habet D. Dionys. l. de Theol. Myst. c. 1. Contemplatio autem est actus doni sapientiæ, ut habet S. Thom. 2. 2. q. 45. a. 3. Unde & ipsa Theologia Mystica est entitativè supernaturalis, pertinens ad donum sapientiæ, & sæpius oratione, quam studio comparatur. Theologia Scholastica verò proximè innititur objective connexioni præmissarum, tanquam rationi formali, estque, ut dicitur, entitativè naturalis. Utraque porò Theologia, tam, 6. Mystica, quam Scholastica ex D. Dionys. accidentaliter dividitur in *symbolicam & demonstrantem*. Symbolica tunc est, quando ex mystico sensu dictionum metaphoricarum, quæ in S. Script. reperiuntur, eruit divinas perfectiones, aut veritates inibi contentas. Demonstrans dicitur, cum divinas perfectiones aut veritates eruit ex proprio sensu Mysterij in S. Scriptura revelati.

Quintò communiter dividitur Theologia in *positivam, scholasticam, moralem*. Positiva Græcè *θεωρητική* hoc est firma vel rata, prout in scholis tractatur, est, quæ exposito & expresso aliquo S. Script. loco, examinatâ SS. PP. interpretatione, idiomatum diversitate, & aliorum locorum comparatione, eruit veritates ibidem contentas. Scholastica dicitur, quæ ex principiis, sive per S. Scr. sive alio modo revelatis, accuratiori formâ, & methodo magis dialecticâ, ad fidem non tantum gignendam & nutriendam, sed etiam contra Adversarios propugnandam educit veritates virtualiter contentas tam practicas quam speculativas. Et teste Ylamberto hic d. 5. a. 1. n. 3. Inde accepit nomen Theologiæ Scholasticæ, quia vit subtilis, & apprime peritus secundum Ciceronem lib. 2. de Oratore, vocatur *homo de schola*. In quo sensu hanc vocem usurpavit D. Augustinus l. de Catech. rud. Moralium Theologia dicitur, quæ practicas veritates ex ipsodem principiis deducit methodo simpliciori ac bre-

brevis. Hæc divisio, uti patet, tantum est accidentalis, quia non est secundum diversitatem objecti formalis, sed modi & methodi accidentalis. Theologia controversistica non necessarîo constituit distinctum membrum hujus Theologiæ positivæ, vel Scholasticæ in confirmandis fidei dogmatibus, hæresibusque confutandis procedere.

§. II.

Existentiæ, Status, & Progressus Theologiæ.

8. Sacra Theologia, non tantum latè pro qualibet supernaturali cognitione accepta, sed propriè pro doctrina, quæ ex principiis divinitus revelatis, & fide infusâ cognitis per discursum conclusiones deducit, cum ipso Mundo in Adamo sumptit exordium, quippe quem omnialiarum scientiarum genere instructum, indecens erat, ad deducendas ex revelatis fidei mysterijs conclusiones rudem esse. Quamò plura deinceps fidei mysteria sequentibus Patriarchis & Prophetis fuerunt revelata, tanto amplius profecit Theologia, utpotè pluribus ad discurrendum principiis instructa; unde in Lege naturæ & Jacobus & Moyse Theologi fuerunt.

9. Jacob quidem, quia, ubi Gen. 25. vulgata habet Jacob *habuisse in tabernaculo*, alij apud Lyranum ex Hebræo legunt *in domo doctrinæ*, quod Hebræi intelligunt de Scholis Theologiæ, quibus ajunt Jacobum operam dedisse, Doctoribus Sem, Heber, & Melchisedech, ut est apud Corn. à Lap. loc. cit. Moyse autem, quia ut inquit sacer textus Ex. 18. *Venias ad eum populus inquirere sententiam DEI*, quam certè non semper ex immediata revelatione habere poterat, sed ex sibi revelatis Theologicè deducebat, ac tandem, quia scriptis voluminibus sacris (cum prius nulla nec sacra nec profana scriptura extaret) insinuat scribas & Legis peritos, quorum manus erat legem veterem & sacram doctrinam publicè profiteri.

10. Insuper ex omnibus non tantum Hagiographis & sacris scriptoribus Moyse primatum competere, ipsi quoque Alphabetariz Scripctionis divinitus acceptæ primum Authorem esse, quem propterea Ægyptij sub nomine & schemate Anubis seu Mercurij coluerint, multis gravibus argumentis probat Nieremberg. de Orig. S. Script.

11. Tandem verò cum per adventum Divini Verbi fidei prædicatio esset perficienda, & consummanda etiam ipsa doctrina Theologica ab eodem fuit consecrata, & maximo cum incremento in Apostolos derivata: neque enim solum ipsemet Theologicis argumentationibus Judæos confutavit, veluti cum Matt. 22. Resurrectionem mortuorum ex eo, quòd DEUS se dicat DEUM Abraham, Isaac, & Jacob, & tamen non sit DEUS mortuorum sed vivorum Theologicè inculit: sed etiam Apostolos *hominum prædicatores* constituit, non aliâ ratione, quam per Theologicorum discursuum retia, quibus fidem illustrarunt, propugnârunt, Scripturas ritè exposuerunt, expolitas erroribus opposuerunt, ut passim est repetitum in Actis, tum in Epistolis Apostolorum.

12. Secuti sunt Apostolorum Discipuli, præcipuè D. Dionysius Areopagita, optimè de Theologia meritis præstantissimis Libris de cæli. & Eccl. Hier. de Div. nom. alisque, quorum vestigijs insisterunt imprimis Clemens Alex. & Origines, quorum uter-

que cum fuerit dialecticè instructissimus, verisimile est, etiam methodo dialecticè in tradendis Theologicis usos fuisse. Invalentibus deinde hæresibus eminerunt in Ecclesia DEI Sanctissimi simul Patres, & summi Theologi tum Græci, Athanasius, Basilius, Gregorius Naz. & Nyssenus, Chryostomus; tum Latini, Hieronymus, Ambrosius, Hilarius, &c. Inter quos potissimum emicat Ecclesiæ lumen Augustinus, qui & ipse Dialecticæ peritissimus, cum plerasque Theologicas doctrinas & difficultates in suis operibus doctissimè ventilaverit, subsecutus Theologis facem prætulit, & præfert in hodiernum diem.

Posterioribus deinde sæculis à sexto usque ad duodecimum, præcipuè in sacro D. Benedicti Ordine studium S. Theologiæ floruit, dum post D. Gregorium M. Leonem II. aliòsque, prout ex irrefragabili autoritate historiæ Ecclesiasticæ agnoscit Franc. de Lugo in Prol. n. 14. Hispanicæ Scholæ S. Isidorus Hispalensis Antistes, Venerabilis Beada Anglicas illustravit, cujus discipulus Alcuinus jussu Caroli M. Parisiensem Academiam, quæ etiamnum hodiè sub Sorbonæ nomine inter alias eminet, instituit: D. tandem Anselmus methodicè ratione & ordine (unde Theologiæ Scholasticæ appellatio) quemadmodum inter Græcos D. Damascenus Theologicam doctrinam tradidit, ut videre est ex ipsiusmet libris, & testatur præcit. Franc. de Lugo.

Denique in Universitate Parisiensi Petrus Lombardus Episcopus Parisiensis ad imitationem D. Damasceni, qui Græcorum PP. dogmata & sententias collectas certis locis distinxerat, Latinorum PP. præsertim D. Augustini dicta & sententias in quatuor Libros (quos ex inde sententiarum libros nominavit, ipse appellatus Magister Sententiarum) certòsque titulos, quos distinctiones vocat, digessit, Cujus scriptum deinceps à sæculo 12. varij scriptores præstantissimi ex diversis Religiosis familijs commentarijs Theologicis illustrarunt, eandem methodum in tradenda Theologia secuti. Continet autem primus Liber sententiarum doctrinam de DEO in se, de mysterio Sanctissimæ Trinitatis, & de divinis perfectionibus. Secundus agit de DEO Creatore, & creaturis præsertim rationalibus, earumque motibus erga DEUM, vel contra DEUM. Tertius de DEO Restauratore per Incarnationem, deque gratijs & virtutibus exinde in nos collatis. Quartus de Medicinis, nempe Sacramentis, quibus ad salutem reparamur, ac postremò de glorificatione ad quam pervenimus.

Novam denique & Angelicam methodum invenit D. Thomas Aquinas, quam *Summam*, quasi totius Theologiæ medullam appellavit, distinctam in tres præcipuas partes. Prima agit de DEO, tam ut in se est Unus & Trinus, quam ut est causa creatrix ad extra. Secunda agit de DEO ut fine ultimo, isque principijs & actibus, quibus vel ad ipsum accedimus, vel ab ipso recedimus. Quæ tamen propter suam amplitudinem est bipartita, & divisa in primam & secundam secundæ. In. 1. 2. præter finem ultimum considerantur actus humani in communi, & ea omnia quæ ad eorum moralitatem sive in bonum sive in malum concurrunt. In. 2. 2. agitur de illis in speciali secundum diversas virtutes, aut vitia, à quibus procedunt. Tertia pars

pars tractat de DEO ut reparatore hominis lapsi, & sic primò consideratur ipsum Verbum incarnatum, deinde Sacramenta, tanquam instrumenta nostræ justificationis & salutis à Christo instituta. In hæc D. Thomæ Summa Angelica commentanda, explicanda, elaboranda, nunc omnium scholarum, Doctores Theologi occupantur, quæ nostra quoque fuit, & erit deinceps occupatio.

§. III.

Necessitas S. Theologia.

16. Suppono primò, quæstionem procedere de necessitate non absoluta, sed hypothetica & respectiva, quæ aliquid in ordine ad certum finem consequendum dicitur necessarium: Unde sensus est, utrum ex suppositione, quod homo sit elevatus ad consequendum finem vitæ æternæ, præter naturales scientias, etiam sit ipsi necessaria alia scientia derivata ex lumine supernaturali.

Suppono secundò, quæstionem procedere de Theologia propriè accepta, nempe de scholastica, nam si latissimè S. Doctrina vel Theologia accipitur pro quacunque noticia divinorum, etiam includente habitum fidei, sic fide certum est, quod aliqua ejusmodi noticia sit simpliciter necessaria ad salutem: cum fides sit fundamentum nostræ salutis, & sine illa impossibile sit placere DEO.

17. Suppono tertio, hanc propositionem, quod Theologia sit omnibus necessaria accipi posse in sensu collectivo & distributivo. In sensu colectivo accipitur, cum significatur, quod communitas & corpus Ecclesiæ necessariò indigeat S. Theologiâ ad sui defensionem & conservationem. In sensu distributivo, cum significatur, etiam singulis hominibus ad consequendam salutem Theologiam esse necessariam, quod iterum duplici sensu potest accipi: primò, quod sit necessaria in singulis, hoc est, quod singuli homines ad consequendam suam salutem debeant habere talem scientiam. Secundò quod sit necessaria pro singulis, hoc est, quod ad singulorum salutem necesse sit, ut in aliquibus sit talis scientia, quemadmodum dicitur, gubernationem Principis omnibus Reipublicæ membris esse necessariam, quantumvis hæc gubernatio subjectivè sit in solo principe, in subditis autem tantum ministerialiter. Sit igitur his positis.

18. CONCLUSIO I. Theologia scholastica, quoad substantiam est simpliciter necessaria toti Ecclesiæ pro singulis (2.) non tamen in singulis fidelibus.

Probatur prima Pars. Illa scientia est Ecclesiæ DEI simpliciter necessaria, quæ fides saluberrima gignitur, nutritur, defenditur & roboratur: sed hæc est S. Theologia. Ergo Minor est D. Augustini l. 14. de Trin. c. 1. & ulterius ostenditur primò. Ut in adulto generetur fides, necesse est, ut præcedat judicium credibilitatis, ut ex tr. de fide suppono, sed judicium credibilitatis plerumque per discursum Theologicum, explicationem, prædicationem credendorum generatur: Unde Apostolus Rom. 10. *Quomodo credent, quem non audierunt? quomodo autem audient sine prædicante? &c.* Ergo.

Secundò. Ecclesiæ DEI est simpliciter necessarium, ut veritates obscuriores, & ab hæreticis op-

pugnatas stabilit atque defendat; ne scilicet in horum nequitia fideles tanquam parvuli succinantes circumferantur omni vento doctrina. Eph. 4. Atqui ad hoc necessaria est S. Theologia, cujus est unum locum S. Ser alio confirmare, unum altero probare. Unde rectè inferi Gammachæus, esse 19. juris divini, ut sint Doctores Theologi in Ecclesiâ DEI. Prout indicavit Apôst. cit. c. 4. ad Ephes. dicens de Christo. *dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas: alios verò Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores.* Ubi indicat, non tantum esse in Ecclesiâ DEI necessitatem Pastorum, sed etiam Doctorem. Est igitur S. Theologia necessaria in Ecclesiâ DEI pro singulis, non tamen in singulis, prout dicit Secunda pars conclusionis, quæ constat experientiâ & ex Apostolo 1. Cor. 12. *Quosdam posuit DEUS in Ecclesiâ, primum Apostolos, Secundò Prophetas, Tertio Doctores.* Et infra: *nunquid omnes Doctores? Unde D. Aug. cit. 14. d. Trin. cap. 1. Hæc scientiâ non possent fideles plurimi, quantumvis polleant ipsâ fide.*

CONCLUSIO II. Theologia secundum 21. methodum Scholasticam est Ecclesiæ utilis, seu necessaria ad melius esse. Ita communis contra hæreticos. Ratio est: quod hæc nostra methodica Theologia non differat à veteri quoad substantiam, sed tantum superaddat majorem ordinis concinnitatem, & collectionem materiarum antea dissipatarum, atque dialecticam in probando & arguendo efficaciam acclatitatem: sed ex hoc S. Theologia Ecclesiæ evadit utilis. Ergo.

CONCLUSIO III. Theologica scientia 22. est etiam necessaria secundum quid, ad aliquas veritates naturales cognoscendas. S. D. a. 1. Ratio est: quia illa scientia est secundum quid seu ad melius esse necessaria ad veritates naturales cognoscendas, per quam facilius evitatur error circa illas: sed hoc fit per scientiam Theologicam, quia in statu naturæ lapsæ lumen naturale intellectus est valde debilitatum, ut Sap. 9. *Corpus quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum sine labore. Et difficile est sumamus, quæ in terra sunt, &c.* Ideoque nisi lumine superiori regatur, hallucinatur in multis, pro ut patet in crassissimis erroribus veterum Sapientum circa æternitatem Mundi, occisionem sui, communitatem uxorum, &c. Tale autem lumen habet fides, & quæ ex fide deducitur, scientia Theologica.

Dices primò. Apostolus Coloss. 2. cavit. *Videte, ne quis vos seducat, per Philosophiam, & inanem falsitatem secundum traditionem hominum* Substantiam hæretici: sed Theologia Scholastica est inventum humanum procedens per rationes philosophicas & sophisticas. Ergo. Secundò. Si Theologia esset ad salutem simpliciter necessaria, esset omnibus salvandis necessaria, sed consequens est absurdum & falsum; cum multi simplices & rudes iolius fidei illustratione salventur.

R. ad 1. neg. Min. D. quoque Paulus loc. cit. locutus est de prophana ethnicorum philosophia, contradicente mysterijs fidei. Ad. 2. dist. Mai. esset omnibus salvandis, & in omnibus necessaria, nego, pro omnibus, & in aliquibus, concedo. Quod non obstat, quin multi simplices sine Theologia salventur,

ARTICULUS II.

An S. Theologia sit Scientia.

S U M M A R I A.

1. Status Quaestionis & notio Scientia.
2. Theologia est scientia proprie dicta.
3. Adfirmatur Theologia evidentiā sufficientem.
4. Scientia evidens nequit cum habitu fidei assistere; bene invidens.
5. Scientia potest esse de singularibus.
6. Quandonam propositio virtualiter revelata ad fidem Divinam pertinet?
7. Disparitas inter principia, credita & opinativa.
8. Haeresis opponitur conclusioni Theologicae virtualiter & mediate.

§. I.

Nostra Sententia affirmativa.

1. Scientia proprie accepta (prout hoc loco accipitur) in 1. post. definitur, quod sit cognitio certa & evidens rei per causam necessariam. Ubi quatuor involvuntur conditiones ad scientiam requisita; dicitur vel formalis, si est cognitio per medium, vel causam formaliter praecognitam: vel virtualis, si est per medium vel causam tantum virtualiter praecognitam. Secundò necessaria connexio inter causam & effectum cognitum. Tertio, certitudo. Quarto evidentiā cognitionis orta ex certitudine & evidentiā obiecti. Porro aliqua propositio dupliciter potest esse evidens, vel immediatè, quia est per se nota, cum nempe connexio extremorum sine medio per se ipsam intellectui sit manifesta, velut, quòd 2. sint paria, & hæc evidentiā est propria habitui primorum principiorum; vel mediatè; quia resolvitur in principia per se nota, & hæc evidentiā est propria scientiæ diffusivæ. Unde S. D. Q. 1. 4. & Ver. a. 9. *Quaecunque sciuntur, proprie accepta Scientiā, cognoscuntur per resolutionem in principia quae per se præstis sunt intellectui, & sic omnis Scientia in visione rei præstis perficitur.* Hinc oritur difficultas, an nostra Theologia Viatorum sit vera & proprie dicta Scientia siquidem certum est nostram Theologiam, utpotè in fide divina fundatam, & ex ea derivatam, esse invidentem; aliunde verò inter conditiones essentielles Scientiæ, quibus à fide distinguitur, evidentiā recenseretur. Negativam sententiam defendit Scotus in prol. n. 4. & 30. ejusque Commentatores. Affirmativa est expressa D. Th. Q. 1. 2. quem præter Thomistas etiam sequuntur plures à RR. diversis tamen ducti principis, ut patet ex seqq.

2. **CONCLUSIO:** S. Theologia est vera & propria dicta scientia. Ita S. D. 1. cit. Probatur primò auctoritate tam S. Scr. quàm SS. PP. Nam in Scr. doctrina Theologica passim appellatur scientia ut Prov. 25. *Labia sapientum disseminabunt scientiam.* Jer. 3. *Dabo vobis pastores, qui pascant vos scientiā & doctrinā.* Scientiam quoque imò & sapientiam appellat D. August. præcitato l. 14. de Trin. c. 1. & D. Hieron. ad Paulin. dicens: *valem scientiam discamus in terris, qua nobiscum perseverat in caelis.*

Probatur secundò ratione. Omnis virtus intellectualis vel est sapientiā, vel scientia, vel habitus principiorum, vel prudentia vel ars: Theologia

est virtus intellectualis; quia maxime perficit intellectum in cognitione veri; nec est ex tribus ultimis membris divisionis: ergo ex duobus primis.

Probatur tertio. Si quid deesset Theologia ad rationem scientiæ, esset evidentiā, ut Adversarii fatentur sed hæc non deest. Min. probatur: Illa evidentiā sufficit ad rationem scientiæ, quæ ipsius conclusiones resolvuntur in principia per se nota, vel proprio lumine, vel lumine scientiæ superioris, ut inquit hic S. D. sed tamen conclusiones Theologicae non resolvuntur in principia per se nota per ipsam Theologiam, tamen resolvuntur lumine superioris scientiæ, nempe scientiæ DEI & Beatorum, quæ per beatificam visionem mysteria fidei obscurè cognita in via (quæ sunt Theologiae nostræ principia) clarè cognoscit in patria: ergo nostra Theologia habet sufficientem evidentiā. Maj. probatur exemplo scientiæ subalternatæ: hæc enim procedit ex principiis non per se notis intra propriam sphaeram, sed per se notis lumine scientiæ subalternantis. E. G. Musica ex principiis per Arithmeticam, Perspectiva ex principiis per Geometricam notis: ergo ratio scientiæ salvatur in habitu, cujus conclusiones à scientia superiori resolvuntur in principia per se nota; tamen habitus ipse in principia per se nota non possit resolvere.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijcit primò Scotus q. 4. n. 30. & cum illo Veckenus, aliique RR. Theologia stat cum fide in eodem intellectu, uti patet experientiā: ergo non potest esse scientia: Consequentia probatur ex fundamentis Thomistarum, qui in 2. 2. q. 1. a. 5. docent, scientiam & fidem non posse simul consistere, quod esset falsum, si Theologia simul cum fide consistens foret scientia.

Resp. negando consequentiā, cujus probationem dist. scientia formaliter evidens non potest cum fide consistere: conc. formaliter invidens & tantum evidens radicaliter & inclinativè, qualem dicemus esse nostram Theologiam, nego. tunc enim eo ipso quòd in fide radicetur & originetur, indeque sua principia accipiat, non potest esse impossibilis cum illa. Unde Scotus loc. cit. immeritò S. Doct. contradictionis & inconsequentiae arguit; siquidem ex ratione ejusdem fati constare poterat, impossibilitatem scientiæ cum fide tantum adstrui de scientia clara, non de scientia invidente: ratio enim est, quòd in eodem intellectu darentur effectus privativè oppositi circa idem objectum, videlicet evidentiā & invidentiā.

Obijc. secundò. Scientiæ non sunt de singularibus secundum Philosophum; sed Theologia est de singularibus, quia tractat de DEO, de Christo &c. ergo non est scientia. Resp. disting. maj. De singularibus ut cognitis sub aliqua ratione contingentiae & mutabilitatis non datur scientia, conc. sub aliqua ratione necessitatis vel infallibilitatis, nego maj. sed Theologia cognoscit singularia, sub ratione infallibilitatis derivatà ex lumine revelationis divinae, conc. hæc enim ratione jam fundantur passiones, & predicata demonstrabilia de tali

subjecto) sub ratione mutabilitatis, nego min. & consequentiam.

6. Objc. tertio. Conclusio Theologica est propositio credita: ergo non est scita: ergo nec habitus Theologiae est scientificus. Antecedens probatur: propositio Virtualiter revelata creditur fide divinâ: utpote ad quam sufficit revelatio virtualis, juxta ea quæ Thomistæ tradunt in Tract. de fide: sed conclusio Theologica est virtualiter revelata, ut supponitur: ergo creditur fide divinâ.

Confirmatur primò. Ita se habent principia credita ad suam conclusionem, sicuti se habent principia opinativa ad suam: sed principia opinativa non nisi opinativam conclusionem producant: ergo etiam principia credita non producant nisi conclusionem creditam. Confirmatur secundò. Hæresi non nisi fides opponitur: sed hæresi opponitur conclusio Theologica: ergo conclusio Theologica magis est actus fidei, quam scientiæ. Minor probatur: qui negaret conclusionem Theologicam: v. g. quòd Christus sit risibilis, esset hæreticus: ergo hæresis opponitur conclusioni Theologicae.

R. neg. antec. de propositione formaliter & quantum Theologica, quia aliud est motivum formale fidei, aliud Theologiæ. Ad prob. dist. maj. Propositio virtualiter revelata creditur fide divinâ, quando ratio assentiendi immediata est divina revelatio conc. quando ratio formalis & immediata af-

sentendi est connexio medii cum extremis, nego maj. sed conclusio Theologica est virtualiter revelata: ita ut divina revelatio sit formalis ratio assentiendi, nego, ut connexio medii cum extremis conc. min. & neg. consequentiam.

Ad primam Confirmationem nego maj. Disparitas est multiplex. Nam primò fides divina non est discursiva, sicut opinio, adeoque inepta ad parandam conclusionem. Secundò principia fidei divina credita certificant intellectum de sua subordinatione ad scientiam DEI & Beatorum; & sic sufficiunt, ut ex iis deduci possit conclusio scientifica: hoc autem non potest opinio. Tertio. Conclusioni Theologicae tantum pro hoc statu & accidentaliter ex conditione subjecti, non autem per se primò essentialiter convenit, ut sua principia sint fide divinâ credita, cum ex se possent esse clarè visa: atqui conclusioni opinativæ per se essentialiter convenit, ut habeat principia opinativa. Ad 2. Confirmationem dist. maj. hæresi non nisi fides opponitur formaliter & immediatè conc. virtualiter & mediatè nego. Et ad prob. qui negaret conclusionem Theologicam esset hæreticus formaliter neg. illatum, mediatè & virtualiter conc. Nam qui contradicit consequenti, contradicit etiam antecedenti: cum ergo antecedens in discursu Theologico sit de fide, idcò qui negaret conclusionem Theologicam, argueretur etiam negare promissam, quæ est de fide.

ARTICULUS III.

Quomodo inevidentia non obstat Theologia ad salvandam rationem Scientiæ.

SUMMARIUM.

1. Difficultas de evidentia Theologiæ.
2. Reijcitur evidentia luminis supernaturalis, vel naturalis Theologiæ.
3. Sola certitudo non sufficit ad rationem scientiæ.
4. Exponitur evidentia radicalis Thomistarum.
5. Sufficit scientiæ inferiori evidentia scientiæ superioris.
6. Quomodo conclusio Theologica Viatoris per se exigat obscuritatem principiorum.
7. Sitno necesse evidentiam è scientia DEI in Theologiam Viatorum derivari?

1. POTISSIMA difficultas, initio prioris articuli indicata, consistit in hoc discursu: Omnis scientia est habitus evidens: Theologia non est habitus evidens, quia non resolvit suas conclusiones in principia per se nota: sed tantum in propositiones fidei, quæ sunt essentialiter obscuræ: ergo Theologia non est scientia.

§. I.

Varia Authoram responsa.

2. Respondent primò Franc. de Marchia & Henricus cisarus à Reding & Mastro hic a. 1. neg. min. & ille quidem dicit, ipsos articulos fidei supposito semel assensu fidei, fieri lumine naturali evidentem penetrabiles. Iste (ut refert Scot. in 3. de 24.) dicebat, ex ipso lumine fidei per frequens exercitium in Theologis nasci tertium quoddam

lumen supernaturale, medium inter lumen fidei & lumen gloriæ, quo mediante Theologus evidentes cognoscit articulos fidei.

Sed uterque docendi modus à Theologis passim reijcitur: nam primò manifestè contradicit Si Scripturæ & Apostolo 1. Cor. 13. dicenti, nos nunc ambulare per speculum in enigmate. Secundò. Assensus fidei in statu viæ est liber & meritorius: sed talis non est assensus evidens, cum evidentia objecti pariat determinationem ad assensum. Tertio repugnat experientia: quis enim exercitatissimus Theologorum unquam expertus est tale lumen vel evidentiam de mysterio Trinitatis, Incarnationis &c. cum Paulus Apostolus Magister Theologorum dicat. Se pro hoc statu illa cognoscere in enigmate? Quarto. Non est assignabilis causa talis luminis supernaturalis: non assensus fidei, cum sit impossibile, ut notitia intrinsecò obscura pariat claram cognitionem, tanquam effectum contrarium. Non naturale lumen intellectus, cum omnis effectus supernaturalis sit ipsi improporionatus, & supra vires ipsius.

Respondent secundò Zumel, Fasolus, Canus de locis Theologicis c. 2. neg. maj. & dicendo, non evidentiam, sed certitudinem esse de essentia scientiæ, ideoque Theologiam, utpotè summa certitudine præditam, non obstantè inevidentiâ pertinere ad clarum scientiarum. His accedit Illustrissimus Reding. a. 2. cont. 3. & dela Moneda a. 2. affirmam.

affirmantes, quod evidētia principiorum in scientiis etiam naturalibus ad scientificum assensum non se habeat formaliter & essentialiter, sed tantum causaliter; nec sine fundamento auctoritatis, & rationis petita ex philosopho in 2. post. c. 2. ubi dicit: *Perfecte rem scire unusquisque nescitur, quando causam, per quam res est, ita cognoscit, ut non posse omnino aliter rem se habere credat.* Si ergo haec causa certitudo & necessitas aliunde, quam per evidētia haberi possit, quid obstabit, quin etiam sine evidētia scientia haberi possit. Atqui licet haec certitudo in naturalibus scientiis haberi nequeat, nisi cum sit resolutio in principia per se nota: (unde merito antiqui Philosophi divinatorum expertes requisierunt ad scientiam non in sensu formali, sed causali) tamen Theologia summam certitudinem obtinet etiam sine evidētia, eod quod ipsius principia sint assensus fidei sub motivo veritatis divinae tam in cognoscendo, quam dicendo, infinite infallibilis.

Contra hanc sententiam pugnat Mastrius primò, quod licet scientia per certitudinem sufficienter distingatur ab opinione, à fide tamen non nisi per evidētia intrinsecè per se primò distinguitur: fides enim Divina majorem obtinet certitudinem, quam ipsa Theologia, neque tamen exinde fortitur praedicatum differentiale scientiae. Sed facile respondet de la Moneda, non quamlibet certitudinem esse essentialē scientiae, sed mediatam; sicuti nec quaelibet evidētia, sed mediata & deducta scientiis convenit; unde sicuti ab habitu primorum principiorum sufficienter distinguitur scientia, quod ille habeat evidētia immediatam, ista mediatam, sic etiam sufficienter à fide distinguitur, quod ista immediatam, illa verò habeat certitudinem mediatam.

Contra tamen est secundò. Scientia cum sit maxima perfectio intellectus, ex suo intrinseco sine habeat latere intellectum secundum connaturalem appetitum ipsius: atqui connaturalis appetitus, inclinatio et exigentia intellectus est, veritatem perspicue & clarè cognoscere, non ex alieno testimonio (urbenè loquitur Mastrius) sed rem in se ipsa cernendo & intuendo, unde experimur nunquam quiescere intellectum, quousque rem in se ipsa cernat & intueatur: ergò scientia ex intrinseco suo sine habeat, quod sit evidens.

Contra est tertio. Quod S. D. hic a. 2. in c. propter evidētia principiorum in superiori scientia Theologiae tribuat rationem scientiae non propter solam certitudinem. Ad argumentum ex Philosopho petium. Resp. sensum esse, quod tunc aliquis rem perfectè sciat, quando causam rei ita cognoscit, ut non posse omnino rem aliter se habere credat (hoc est sentiat) cognitione fatiativa intellectus & distinctivà ab omni alio assensu, non autem cognitione certà, qualem etiam habere potest fides.

Respondet tertio. Cajetanus cum plerisque Thomistis: scientia est habitus evidens evidentià vel formali excludente omnem prorsus inevidentiam, vel radicali excludente tantum inevidentiam privativam, non autem negativam, conc. evidentià tantum formali, nego maj. sed Theologia non est evidens, evidentià formali excludente omnem

inevidentiam, conc. evidentià radicali, excludente tantum inevidentiam privativam, non autem negativam, nego min. & consequentiam. Item ad probationem: Theologia non resolvit suas conclusiones in principia per se nota pro statu viae, & in intellectu viatoris, concedo in statu patriae & in intellectu comprehensoris, nego: ibi enim, sunt manifesta, & per se nota per scientiam beatam.

Sensus est: quod aliquando scientia ex proprii luminis efficacia suas veritates resolvit in principia per se nota, & haec appellatur evidētia formalis & actualis; aliquando supponit sua principia tanquam demonstrata & manifestata per lumen superioris alicujus scientiae, habet tamen intrinsecam inclinationem, ut conjungatur & continuetur cum scientia superiori, atque ex tali conjunctione suorum principiorum, & consequenter conclusionum, intrinsecam evidētia sortitur, & haec est evidētia radicalis. Prima evidētia propria est scientiis subalternantibus, altera subalternatis. Rursus potest aliqua cognitio vel habitus ex vi sui motivi formalis intrinsecè exigere obscuritatem, sicut fides tam humana quam Divina, & illa obscuritas dicitur privativa, hoc est, privativè & repugnantè excludens evidētia obiecti: aliquando potest actu & permittivè habere obscuritatem propter accidentalem conjunctionem cum aliquo subiecto, vel statu exigente obscuritatem; ita tamen, ut illam inevidentiam ab intrinseco non exigit, sed aequè possit admittere evidētia, si in alio statu, & subiecto aliter dispositio collocetur, quae est inevidentia negativa.

Hoc igitur modo Thomista docent, Theologiam Viatoris esse inevidentem, quia non ex intrinseca vi & exigentia revelationis virtualis, seu motivi formalis excludit evidētia conclusionum, nec ab intrinseco petit suas conclusiones deducere ex obscuris principiis fidei, sed hoc ipsi accidentaliter competit, quia reperitur in subiecto hominis Viatoris, cujus status exigit ambulare per speculum in aenigmate. Si verò collocetur in intellectu hominis beati, statim exuta accidentalè obscuritate, fiet formaliter evidens, & evidentes deducet conclusiones ex principiis clarè visis: Quae responsio est bona.

§. II.

Nostra resolutio & solutio objectionum.

CLarius tamen, & brevius ex S. D. hic in c. dist. 5. maj. scientia est evidens per evidētia vel propriam, vel scientiae superioris concedo. semper per propriam, nego, vel quod idem est, est evidens per resolutionem in principia per se nota, vel lumine proprio, vel superioris scientiae, conc. semper proprio, nego. Theologia nostra non est evidens per resolutionem in principia sibi per se nota, conc. superiori scientiae DEI & Beatorum, cui subordinatur, nego min. & consequentiam.

Opponit primò de la Moneda. Conclusio Theologica viatoris qua talis per se exigit procedere ex principiis inevidentibus: ergò est intrinsecè inevidens. Anteced. probatur: exigit procedere à principiis à Viatore cognitis, sed haec sunt intrinsecè obscura.

Con-

Confirmatur. Illa conclusio est intrinsecè ob-
scura, quæ inferitur ex principio intrinsecè ob-
scuro, quia conclusiones fortiuntur suam certitudi-
nem, evidentiam, vel inevidentiam ex præmissis:
sed conclusio Theologica Viatoris inferitur ex prin-
cipiis intrinsecè obscuris, nimirum articulis fidei,
quatenus obscurè revelatis: ergò est intrinsecè
obscura.

Respond. Conclusio Theologica Viatoris quæ
talis, per se exigit procedere ex principiis inevidentibus,
perseverat exigentia reduplicatâ supra
statum & subiectum Viatoris, conc. supra ipsam
licentiam & conclusionem Theologicam, nego.
Eadem est responsio ad probationem. Unde in his
& similibus argumentis est fallacia reduplicationis,
dum id, quod subiecto & statui per se convenit,
transfertur ad ipsam scientiam: sicuti malè ex eo
probaret, quòd Christus per intrinsecam exigentiam
fuerit mortalis, quia quæ Viator fuit talis.

Ad Confirmationem Resp. Conclusio illata ex
principio per se intrinsecè obscuro est intrinsecè
obscura; si ab intrinsecò per se dependeat ab illo
principio, conc. si tantum ratione status & sub-
iecti, nego. Sed conclusio Theologica inferitur
ex articulis intrinsecè obscuris; ita, ut ab iis de-
pendeat ratione status, conc. ab intrinsecò, nego

min. & consequentiam. Et ad probationem:
Conclusiones fortiuntur inevidentiam ex præmis-
sis, & omni modo, quo est in præmissis, nego.
aliquo, conc. Sortitur ergò inevidentiam negati-
vam, non autem privativam.

Oppones secundò contra ultimam responsio-
nem. Si Theologia esset scientia propter eviden-
tiam principiorum in superiori licentia DEI &
Beatorum, tunc ex illa scientia deberet derivari
aliqua evidentia in Theologiam Viatorum: sed
nulla derivatur: ergò. Major constat: quia si
nulla derivatur evidentia, tunc vel Theologia non
erit scientia, utpote carens predicato essentiali
ipsius, vel sola certitudo sufficit ad rationem
scientiæ, quod non est ad mentem S. D. min. pro-
batur. Si quæ derivaretur, hoc fieret mediantri-
bus principiis: sed hoc non, quia principia sunt
articuli fidei per se obscuri.

Resp. dist. maj. deberet derivari evidentia
in Theologiam Viatorum, nisi ista sufficientissime
certificetur de sui evidentia in scientia superiori,
conc. secus, nego. Hæc quippe certitudo jam
præstat inferiori scientiæ, ut per se inclinet in
connexionem cum scientia superiori & fatiet
(quamvis modo imperfectiori) intellectum
scientis.

ARTICULUS VI.

Sine S. Theologia scientia propriè subalternata?

SUMMARI A.

1. *Conditiones 4. requisitæ ad subalternationem scientiæ propriè dictam.*
2. *Theologia habet aliquam subalternationem ad scientiam beatam.*
3. *Non tamen rigorosam.*
4. *Mens Angelici Doctoris exponitur.*
5. *Dantur scientiæ, quæ nec sunt subalternantes, nec subalternatæ.*
6. *Cur per separationem scientiæ beate subalternantis à Theologia non destruaturs ratio scientiæ?*
7. *Alia dependentia principiorum in subalternata scientia naturali, quàm in Theologia.*

§. I.

Negativa præfertur.

EX Autoritate S. Doct. cit. loco docentis, idèd
Theologiam esse scientiam, quia procedit ex
principiis notis lumine superioris scientiæ; quæ
scilicet est scientia DEI & Beatorum, inferunt
communiter Thomistæ, Theologiam esse scientiam
propriè subalternatam scientiæ DEI & Beatorum,
hoc est, visioni beatificæ. Negat Scotus, & om-
nes ij, qui Theologiam negant esse scientiam. In
qua questione, quæ magis de nomine quàm de re
esse videtur.

- i. Notandum: Ad propriè dictam subalternatio-
nem scientiarum 4. conditiones requiri primò. ut
subalternata accipiat sua principia à scientia subal-
ternante, ubi enim desinit subalternans, ibi inci-
pit subalternata, ac proinde secundò, ut prin-
cipia scientiæ subalternatæ, tantum fiant evidentia
per lumen scientiæ subalternantis. Tertiò ut sub-
alternata supra objectum materiale scientiæ sub-

alternantis addat aliquam differentiam accidenta-
lem, vi cuius acquirit novam scibilitatem seu de-
monstrabilitatem passionum. Quartò, ut subal-
ternata jungatur cum subalternante in eodem
intellectu, e. g. Musica Arithmeticæ, Perspectiva
subalternatur Geometriæ: quia illa ab Arithmeti-
ca, hæc à Geometria sua accipit principia, ita enim
perspectiva probans, quòd radii visuales, quanto
magis accedunt ad oculum, tantò angustius coëant,
assumit principium istud ex Geometria, quanto
propius duæ lineæ à peripheria accedunt ad cen-
trum, tantò faciunt acutiorem angulum, quod
ipsum principium non in Perspectiva sed in Geo-
metria demonstratur. Sic pariter ad objectum ma-
teriale Geometriæ, quod est linea, superaddit dif-
ferentiam accidentalem, quæ est virtualitas, & Mu-
sica ad numerum, quod est objectum materiale
Arithmeticæ, differentiam sonori. Nisi etiam
perspectiva continetur in eodem intellectu cum
scientiæ Geometrica, non habet certitudinem suf-
ficientem ad rationem scientiæ: quia illa non est
sufficiens certitudo, quæ fundatur in fide humana
essentialiter fallibili: sed certitudo scientiæ subal-
ternatæ separatæ à scientia subalternante tantum
fundaretur in assensum fidei humane: quia in tan-
tum præbet assensum suis principiis, in quantum
credit Autoritati Magistri docentis. Unde S. D.
q. 14. d. ver. a. 9. ad 3. dicendum, inquit, quòd
ille, qui habet scientiam subalternatam, non perfecte
attingit ad rationem sciendi, nisi in quantum ejus
cognitio continuatur quodammodo cum cognitione
ejus, qui habet scientiam subalternantem.

CON.

2. **CONCLUSIO.** *Theologia aliquo modo subalternatur scientiæ DEI, & Beatorum, non tamen proprie dictâ & rigorosâ subalternatione.*

1. Pars constat primò ex autoritate S. D. qui hic instituit comparationem inter Theologiam & Musicam, quoad manifestationem principiorum in scientia superiori.

Constat secundò ratione, quia habitus inferior quoad evidentiam & manifestationem suorum principiorum dependens ab habitu superiori, rectè ipsi dicitur subordinari, adeoque saltem in latiori sensu subalternari, sed quoad evidentiam suorum principiorum Theologia pendet à scientia DEI & Beatorum; quippe in qua clarè videntur, quæ hic obicure credimus: ergò eidem aequaliter saltem subordinatur.

3. Secunda pars prob. quia Theologia in multis deficit à perfecta subalternatione, & differt à scientiis subalternatis.

Nam primò. Principia scientiæ subalternata pertinent per se ad scientiam subalternantem seu conclusiones ipsius: atqui principia nostra Theologiae, non ad scientiam beatam, sed ad fidem intrinsecè pertinent. Unde fides ita se habet ad Theologiam, sicuti habitus principiorum ad scientiam.

Secundò. Principia Theologiae, hoc est, articuli fidei non manifestantur à scientia Beata modo scientifico & probativo, quod est proprium scientiæ subalternantis, sed formaliter, modo intuitivo; neque ipsi accedunt illud lumen gloriæ, sed destruitur; cum tamen lumen scientiæ subalternatae perficiatur per lumen scientiæ subalternantis, neque ipsi accedunt illud lumen gloriæ, sed succedit: Unde aequali modo sicuti visio beatifica se habet, ut habitus primorum principiorum respectu clarè Theologiae in patria, sic se habet fides respectu Theologiae invidentis in via: cum fides defuncto vices obeat beate visionis. Hoc totum verò non habet locum in scientiis propriè subalternatis.

Tertiò. Quantasunque conclusiones per Theologicum discursum deducimus, illæ ipsæ clarè videntur à DEO & Beatis per visionem beatificam: atqui scientia subalternans non penetrat conclusiones scientiæ subalternatae.

4. Quartò. Theologia non propriè superaddit objecto materiali scientiæ beatae differentiam accidentalem, quâ fundetur novus modus scibilitatis. Illa enim vel esset invidentia, ut aliqui volunt, vel virtualis revelabilitas. Non invidentia, tum quia hæc Theologiae est accidentalis, & in Beatis scientia Theologica est evidens. Tum quia invidentia potius impedit, quàm causat subalternationem cum scientia visionis: eò quòd reddat habitum invidentem impossibilem cum illa, prout in habitu fidei. Non etiam virtualis revelabilitas: quia scientia visionis aequè se extendit ad virtualiter, quàm ad formaliter revelata, sicut & ipsa fides, prout communiter docent Theologi: scientia autem subalternans non debet comprehendere intra suum objectum illam differentiam accidentalem. Virtualis quoque revelatio potius diversum motivum & formalem rationem sub qua, quàm differentiam accidentalem materialis objecti

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. I.

significat, nec tam ad objectum terminativum, quàm ad modum cognoscendi pertinet.

Quintò. Propriè dicta subalternatio scientiarum requirit utriusque conjunctionem: sed nostra saltem Theologia non conjungitur cum scientia visionis, quam habent DEUS & Beati: ergò saltem nostra Theologia non est propriè subalternata scientiæ DEI & Beatorum.

Nec urget in oppositum autoritas allegata S. Doctoris; quia ut ex textu patet, inter Theologiam & habitum subalternatum instituit comparationem tantum in duobus: primò, quòd sicut Musica procedit ex principiis notis lumine superioris scientiæ, sic etiam Theologia. Secundò, quòd sicut Musicus credit principia sibi tradita ab Arithmetico, ita doctrina sacra credit principia revelata sibi à DEO. Ex quibus nequaquam inferri potest omnimoda paritas, & univocatio subalternationis.

§. II.

Solvuntur Objectiones.

5. **O**bjicies primò. Omnis scientia aut est subalternans aut subalternata: sed ex nostris principiis Theologia nec est subalternans, nec subalternata: ergò ne quidem est scientia, quod repugnat supra dictis.

Resp. negando maj. nam metaphysica, physica &c. sunt scientiæ, nec tamen vel subalternantes, vel subalternatae.

Instabis. In naturalibus scientiis, si subalternata separatur à subalternante, deficit à ratione veræ scientiæ: ergò idem magis dicendum de nostra Theologia, quæ nec est perfectè subalternata, neque conjuncta cum scientia DEI & Beatorum.

Resp. assignando disparitatem: quia intellectus habitu in Theologia instructus fide Divina infallibiliter certificatur, sua principia esse à DEO, & in DEO à Beatis clarè cognita: unde ipsa etiam evidentiā scientiæ DEI & Beatorum mediante hac certificatione potest influere in certitudinem conclusionum Theologicarum; hoc non fit in subalternata naturali separata à sua subalternante, quippe quæ tantum supponit sua principia tanquam fide humanā fallibili credita.

6. **O**bjc. secundò. Ita se habet Theologia ad scientiam DEI & Beatorum, quo se habet Perspectiva ad Geometriam, & Musica ad Arithmetica: sed perspectiva propriè subalternatur Geometriae, Musica Arithmeticae: ergò etiam Theologia scientiæ DEI & Beatorum. Major est D. S. Minor Aristotelis.

Confirmatur. Idèò perspectiva & Musica subalternantur Geometriae & Arithmeticae, quia earum principia dependent à Geometria & Arithmetica; sed etiam principia nostra Theologiae in esse manifestabilis dependent à scientia DEI & Beatorum: ergò.

Resp. ex antè dictis. Ita se habet &c. inadæquatè, & secundum aliquas condiciones subalternationis, conc. adæquatè & secundum omnes, nego; nec aliud evincit Angelici Doctoris Autoritas. Similiter ad confirmationem. Idèò &c. quia illarum principia dependent &c. cum omnibus requisitis ad adæquatam subalternationem,

B

conc.

conc. quomodocunque, nego. sed principia nostra Theologia dependent &c. aliquo modo, conc. cum omnibus requisitis, nego. min. & consequentiam.

Inferes ex dictis contra Gonet. Nosstram Theologiam non esse propriè subalternatam fidei: neque Theologiam Beatorum scientiæ visionis, quia & fides ad nosstram Theologiam & scientiæ visionis

ad Theologiam Beatorum se habent, sicuti habitus primorum principiorum ad alias scientias, sed istæ non propteræ sunt scientiæ subalternatæ: ergo nec illæ. Multo minùs admittendum est, quòd nosstra Theologia subordinetur Theologiæ Beatorum; cum sit unus idemque formaliter habitus, ut mox dicetur.

ARTICULUS V.

De Objecto S. Theologiæ.

SUMMARI A.

1. Explicantur notiones objecti formalis, materialis & adequati.
2. Deus virtualiter revelabilis est objectum formale quod Theologiæ.
3. Ratio formalis quæ est Deitas.
4. Ratio formalis sub qua est virtualis revelatio.
5. Objectum materiale Theologiæ est ens virtualiter revelatum.
6. Quo sensu Apostolus dicat, se judicasse, se nihil scire, quam Christum Crucifixum.
7. Non omnis adequatio constituit objectum adequatum formale.
8. Quomodo Theologia probet, DEUM esse?
9. Ad demonstrandum sufficit causa virtualis.
10. Definitio Theologiæ Scholasticæ.
11. Est Sapientia.

§. I.

Objectum formale & Materiale S. Theologiæ statuitur.

1. **N**otandum, Objectum Theologiæ, sicut & aliorum habituum, dividi in formale, quod per se consideratur & attingitur à Theologia, & in materiale, quod attingitur ratione alterius. Formale dividitur in formale quod seu terminativum, & in formale quo seu motivum. Formale quod terminativum est, ad quod per se terminatur habitus, & ad omnia alia propter ipsum (logici vocant objectum attributionis) & quia ipsum adequat intentionem habitus, rectè objectum adequatum dici potest. Id quod in isto objecto per modum abstractæ formalitatis per se primò attingitur, appellatur ratio formalis quæ; sicuti naturalitas in corpore naturali, quod est physica objectum adequatum, est ratio formalis quæ. Objectum formale motivum, quod apud logicos etiam vocatur ratio formalis sub qua, est certus modus, & ratio sub qua vel per quam objectum attingitur, quem in scientiis appellamus esse scibile, seu modum scibilitatis, & in naturalibus scientiis solet esse connexio principiorum cum certa abstractione à materia. Objectum adequatum seu formale quod in scientiis etiam appellatur subjectum, quia de ipso in conclusione demonstrantur propria passiones. Objectum materiale adequatum est, quod complectitur omnia contenta in habitu, & à Logicis appellatur objectum communitatis, seu predicationis, quia de omnibus in habitu contentis predicatur in recto. Quibus positis sit.

2. **CONCLUSIO I. DEUS ut virtualiter revelatus est objectum formale quod & adequatum**

Theologiæ: (2.) ita ut DEITAS sit ratio formalis quæ (3.) virtualis revelatio sit ratio formalis sub qua. Ita communiter Thomistæ ex S. D. a. 7. Scotus q. 3.

Prima pars, præterquam quòd ex ipso nomine Theologiæ pateat, probatur hæc ratione S. D. Illud est objectum formale quod, sive adequatum Theologiæ, de quo per se tractat Theologia, & de quibuscunque aliis ratione ipsius: sed Theologia per se tractat de DEO: & (ut hic S. D.) Omnia pertractantur in Sacra doctrina sub ratione DEI, vel quia sunt ipse DEUS, vel quia habent ordinem ad DEUM ut ad principium & finem: ut Angeli, Incarnatio, Sacramenta, actus humani eorumque principia &c. ergo.

Confirmatur primò. Ratione Scoti q. 3. n. 7. Primum objectum alicujus scientiæ debet virtute continere omnes veritates illius scientiæ, sed omnes veritates Theologicas non nisi DEUS continet, ergo solus DEUS est primum, hoc est formale objectum Theologiæ.

Secundò. Nobilissima scientia debet habere nobilissimum objectum specificativum. Theologia est nobilissima scientia: ergo DEUM debet habere pro objecto specificativo.

Secundæ partis ratio est: Theologia vel considerat DEUM per se primò ratione alicujus attributi, vel ratione Deitatis. Non ratione alicujus attributi, tum quia hæc consideratio esset nimis angusta, tum quia omnia attributa resolvuntur in ipsam DEITATEM tanquam virtuales causas & rationem à priori: ergo considerat DEUM per se primò ratione Deitatis: quippe quæ propter se attingitur, & omnia alia propter ipsam, tanquam causam formalem vel virtuales.

Tertiæ partis ratio est: Ratio formalis sub qua est illa formalitas, per quam scientia in modo tendendi per se primò distinguitur ab omnibus aliis, sed ita se habet revelatio virtualis in Theologia, ergo. Min. probatur: Theologia non potest DEUM considerare sub lumine purè naturali, & quatenus ex creaturis cognoscibilem; sic enim non esset S. doctrina, quæ fides saluberrima gignitur nec foret distincta à metaphysica.

Neque secundò sub lumine gloriæ; quia hæc est scientia visionis propria patriæ: neque sub immediato lumine revelationis obscuræ; quia hoc modo non esset discursiva scientia, nec distingueretur à fide: ergo tantum potest DEUM considerare sub mediato lumine revelationis, quod ipsum appellamus revelationem virtuales, & nihil

hil est aliud, quàm vis & efficacia discursivè inferendi conclusiones ex principiis fidei formaliter & immediatè revelatis, in quibus illa tanquam in semine & radice virtualiter continebantur; ita ut proxima ratio assentiendi conclusionibus non sit testimonium Divinum, sed connexio præmissarum.

5. **CONCLUSIO II.** *Objectum materiale adæquatum Theologiæ sunt res omnes mediatè & virtualiter revelatæ, seu ens virtualiter revelatum.*

Ratio est: objectum materiale & adæquatum extensivè est, quod in se adæquatè recipit formalem rationem sub qua, & totam extensionem seu terminationem habitus adæquat; sed ens à DEO virtualiter revelatum subest virtuali revelationi, ut ex terminis patet, & terminat adæquatè considerationem Theologicam, quia quicquid inferitur per Theologicam conclusionem, est virtualiter revelatum: ergo.

§. II.

Solvuntur Objectionis.

6. **Obje. primò.** Apost. 1. Cor. 2. negat se scire aliquid nisi Christum: ergo potius Christus est objectum Theologiæ: Resp. Apostoli sensum esse, quod Corinthiis nihil aliud prædicaverit, quàm Christum: quia alia non erant accommodata ipsorum saluti, unde non dicit, nihil aliud scivi, sed non judicavi me aliquid scire inter vos.

7. **Obje. secundò.** Illud est adæquatum objectum scientiæ, cui immediatè convenit & adæquatur ratio formalis scientiæ, sed hæc adæquatur enti virtualiter revelato, unde & S. D. in prof. sent. pro objecto Theologiæ posuit ens Divinum per inspirationem cognoscibile, hoc est virtualiter revelatum.

Resp. absolutè neg. maj. quæ verificari etiam potest de objecto materiali, cui ratio formalis alius habitus adæquatur, non quidem per attributionem, sicut objecto formali, benè tamen per extensionem. S. Doctor autem in loco allegato non de objecto formali quod, & adæquato intensivè, sed de objecto materiali circa quod & adæquato extensivè locutus est.

8. **Obje. tertio** scientia non debet probare, sed supponere suum objectum, atqui Theologia probat DEUM esse; ergò DEUS non est ipsius objectum. Resp. neg. min. neque enim Theologia per se probat existentiam DEI, ut authoris supernaturalis, sub quâ tantum ratione Theologiæ objicitur: &

licèt initio statim DEUM ut authorem naturæ probat, id tamen facit ex principiis extrinsecis & metaphysicis.

9. **Obje. quartò.** Si DEUS esset objectum Theologiæ, tunc Theologia deberet de DEO demonstrare proprietates, sed has non potest demonstrare: quia quid quid in DEO est, est ens à se, nec habet sui causam. Resp. neg. min. prob. dist. quicquid est in DEO, non habet sui causam formalem conc. virtualem neg. hoc autem sufficere ad rationem scientiæ constat exemplo metaphysicæ, quæ de ente demonstrat proprietates non per causam formalem sed virtualem.

§. III.

Corollaria.

Inferes ex dictis primò. Theologiam sic rectè defini: Est scientia acquisita, quæ à principiis divinitus revelatis, & pro hoc statu via creditis, de DEO rebusque divinis conclusiones deducimus & demonstramus. Dicitur primò scientia, ut art. 2. probatum ad distinctionem à fide, opinione, & aliis virtutibus intellectualibus. Dicitur secundò. *Acquisita*, ad distinctionem Theologiæ mysticæ, & doni sapientiæ divinitus infusi. Tertio *ex principiis revelatis*. Unde est radicaliter & originativè supernaturalis, & distincta à scientiis naturalibus. Quartò, *pro hoc statu creditis*: quibus ostenditur invidentia Theologiæ non essentialis, sed accidentalis, non privativa sed negativa; quippe proveniens non ex Theologiæ ipsius intrinseca exigentia, sed ex conditione status viæ: Quintò. *De DEO, rebusque divinis*, quibus indicatur objectum tam materiale, quàm formale quod Theologiæ. Sextò. *Conclusiones deducimus*, ubi assignatur ratio formalis sub qua, nimirum virtualis revelatio, sive illa discursiva connexio inter duas præmissas revelatas, vel unam revelatam & alteram naturalem, quæ formaliter intellectum movet ad assensum conclusionis.

Inferes secundò cum S. D. hic a. 6. Theologiam esse sapientiam, quia considerat simpliciter altissimam causam totius universi, quæ DEUS est, non tantum secundum quod est per creaturas cognoscibilis, sed etiam in quantum est à se ipso, & solo connaturaliter ab aliis autem per communicationem cognoscibilis. Unde etiam S. Theologia judicat de principiis omnium aliarum scientiarum, & se se super sua propria principia reflectendo, illa contra impugnatores defendit, quod est proprium sapientiæ.

ARTICULUS VI.

De reliquis genericis & specificis prædicatis Theologiæ.

PLura Theologiæ prædicata controversiam subeunt. Sitne habitus naturalis an supernaturalis? num speculativus vel practicus? an certior omni scientiæ naturali? an in hæreticis vel beatis maneat? An habeat atomam unitatem? Singulis quaeritis per totidem §§. Satisfiat.

SUMMARI A.

Supernaturalitas Theologiæ.

1. Theologia est habitus non intrinsecè, sed extrinsecè supernaturalis.

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. I.

2. Causa proxima assensus Theologici est connexio præmissarum.

3. Theologia objectum est supernaturale in esse entis, non in esse scibilis.

4. Theologia est simul eminenter formaliter speculativa & practica.

5. Speculativum & practicum non sunt differentia essentialis in habitibus superioribus.

6. Sitne omnis actus Theologicus simul speculativus & practicus?

B 2

7. Theo-

7. *Theologia principalis eſt ſpeculativa, quàm practica.*
 8. *Eſt alius ſcientiis dignior & certior.*
 9. *Premiſſa naturalis in Theologicam concluſionem inſluit ut extrinſecè elevata.*
 10. *Deſtruitur per hæreſin.*
 11. *Non deſtruitur, ſed perficitur per lumen gloria in patria.*
 12. *Eſt una ſcientia ſpecie atomà.*

§. I.

Supernaturalitas S. Theologiæ expenditur.

CONCLUSIO prima. *Theologia licet extrinſecè & originativè ſit ſupernaturalis, tamen intrinſecè & emittivè eſt habitus naturalis.* Ita communis Thomiſtarum & clarè indicatur à S. D. rum hîc a. 6. ad 3. ubi dicit, *hanc doctrinam per ſtudium haberi, licet ejus principia ex revelatione habeantur.* tum 2. 2. q. 54. a. 1. ad 2. ubi diſtinguens inter noſtram Theologiam & ſapientiam, quæ eſt donum ſpiritus S. dat iſtud diſcrimen: quòd *Theologia acquiritur ſtudio humano, illa autem eſt de ſurſum descendens.* Ut dicitur Jac. 3. Ex quibus formatur hæc ratio: *Habitus, qui intrinſecè petit produci per cauſam proximam naturalem, eſt naturalis; ſed Theologia petit produci per cauſam intrinſecè naturalem, nempe diſcurſum & ſtudium humanum, diſcurſum & ſyllogiſticam illationem concluſionis &c. ergo eſt intrinſecè naturalis.*

2. *Negat min. Illuſtriſſimus Reding, & dicit: diſcurſum Theologicum eſſe intrinſecè ſupernaturalem. Sed contrà minor probatur: quævis utraque præmiſſa in diſcurſu Theologico poſſit eſſe de fide, adeoque intrinſecè ſupernaturalis, non tamen cauſant aſſenſum concluſionis Theologiæ, niſi quatenùs per lumen diſcurſivum intellectùs ſunt artiſticiòſè connexæ: ſed ſub hac ratione, & ut formaliter non materialiter ſpectatæ cum ſunt aliquid naturale. Influxus enim cauſæ remotæ determinatur & modificatur per cauſam proximam, cui debet effectus proportionari: veluti pater in qualibet demonſtratione, cujus concluſio licet remotè procedat ab habitu principiorum, non tamen eſt actus principiorum, nec per ipſam generatur habitus principiorum, ſed eſt actus ſcientiæ: atqui ratio & cauſa proxima aſſentiendi eſt connexio & coordinatio præmiſſarum, per quam ex principiis revelatis veritas & concluſio virtualiter contenta artiſticiòſè deducitur. quæ tota habetur ex lumine diſcurſivo naturali, ergò. Unde cum S. D. Theologiam vocat ſcientiam revelatam vel inſpiratam, intelligit non formaliter, ſed virtualiter revelatam, hoc eſt, cujus concluſiones ſunt per diſcurſum & legitimam conſequentiam deducibiles ex formaliter revelatis, in quibus virtute continebantur.*

3. *Neque refert primò, quod objectum formale Theologiæ ſit DEUS in ratione DEitatis, adeoque ſupernaturale. Nam Reſp. eſſe objectum ſupernaturale, in eſſe entis, non autem in eſſe ſciibilis, vel objecti, quatenùs nimirum ſubſtat virtuali revelationi tanquam rationi formali ſub qua.*

Nec obest ſecundò, quòd principia Theologiæ ſint ſupernaturalia; nam Reſp. principia remota & materialiter ſumpta ſunt ſupernaturalia, conc. proxima, vel etiam remota, ſi formaliter ſumantur, quatenus per naturalem diſcurſum coordinata, nego. c. g. in hoc ſyllogiſmo: *quor ſunt in Divinis perſona relative oppoſita, tot ſunt perſona diſtincta: ſed tres ſunt perſona relative oppoſite: ergo tot ſunt perſona diſtincta:* hîc utraque præmiſſa eſt de fide, ſicut & ipſa concluſio: nihilominùs quatenùs intellectus ex vi connexionis præmiſſarum aſſentitur concluſioni, quæ eſt aliquid naturale, ſic eſt concluſio naturalis.

§. II.

Quomodo Theologia ſit ſpeculativa, vel practica.

CONCLUSIO II. *Theologia ſimul eſt eminenter formaliter ſpeculativa & practica:* tum quia derivatur ab habitu fidei, quia ſimul eſt eminenter formaliter ſpeculativus & practicus, ut ſuppono ex *Traſt. de fide*, tum quia in ipſius objecto formali utraque ratio eminenter formaliter conjuncta reperitur: ſiquidem DEUS in ratione Deitatis, non tantum formaliter, ſed etiam virtualiter revelabilis, eſt ſimul prima veritas per eſſentiam ſpeculabilis, & ſimul ultimus finis per noſtros actus aſſequibilibes, & ſecundum utraque rationes eſt virtualiter revelabilis.

Dixi eſſe ſpeculativam & practicam eminenter formaliter. Formaliter eſt talis, quia utriuſque definitionem formaliter participat: eminenter verò, quia illam participat ſine admixta imperfectione contradictionis & limitationis, cum qua reperitur in ſcientiis inferioribus. Unde non ſequitur, ſi ſpeculativum & practicum ſunt differentie eſſentiales in ſcientiis purè naturalibus, ut communiter docent Thomiſtæ; ergò non poſſunt convenire in ſcientia Theologica.

Nam ſpeculativum & practicum tantum ſunt differentie eſſentiales habituum, quatenùs nimirum ſunt rationes limitatæ in ſcientiis inferioribus, non autem ſpeculativum & practicum, & fundant diverſum tendendi modum, ac abſtractionem diverſam à materia: non autem ſpeculativum & practicum abſolutè: hîc enim locum habet illud D. Dionyſii: *quæ ſunt diſperſa in inferioribus, ſunt adunata in ſuperioribus.* Sicuti licet eadem anima non poſſit eſſe ſimul vegetativa tantum, & ſenſitiva tantum, poteſt tamen anima rationalis eſſe ſimul formaliter eminenter vegetativa & ſenſitiva.

Eritne propterea omnis actus Theologiæ ſi. 6. mul ſpeculativus & practicus? Reſp. quævis dici poſſit, quòd omnis actus Theologiæ ſit remotè ſimul ſpeculativus & practicus, quatenùs videlicet ſubordinatur beatificæ viſioni, quæ DEUM attingit tam ſub ratione primæ veritatis, quàm ultimi finis. propriè tamen ex fine proximo aliquos actus eſſe ſpeculativos, alios verò practicos: ſpeculativos, quorum finis proximus eſt, DEUM & divina in ſe cognoscere, practicos, quorum finis proximus, actus humanos in DEUM, ut ultimum finem dirigere. Nec refert, quòd quilibet actus debeat participare rationem formalem ob-

jecti: nam distingo: debet participare adæquatè vel inadæquatè conc. semper adæquatè nego. & ita sufficit ut aliquis actus Theologiæ, v. g. de DEO uno & Trino, ex formali objecto participet rationem speculativi, alius v. g. de actibus humanis rationem practici.

7. Inferes tamen, Theologiam esse magis speculativam quàm practicam. nam ut S. D. a. 4. Theologia principalis agit de rebus divinis, quàm de actibus humanis: de quibus agit secundum quod per eos ordinatur homo ad perfectam DEI cognitionem in qua æterna beatitudo consistit. Hoc est, quamvis Theologia de actibus humanis agendo, & illos ordinando in ultimum finem sit practica; tamen & principalis agit de rebus divinis, & ipse ultimus finis seu beatitudo æterna consistit in intuitiva cognitione DEI; adeoque ex utroque capite est principalis speculativa. Oppositum sentiunt Scotista, supponentes beatitudinem consistere in fruitione, quod Thomista impugnant. in 1. 2.

S. III.

Certitudo Theologiæ.

8. CONCLUSIO III. Theologia est dignior & certior aliis scientiis. Dignior ut probat S. D. a. 5. est primò, quia objectum Theologiæ, quod est DEUS; author supernaturalis, transcendit & superat omnium aliarum scientiarum dignitatem; ideoque juxta interpretationem S. D. hic in arg. sed contrà, aliæ scientiæ naturales respectu Theologiæ dicuntur ancillæ, juxta illud prov. 9. *Misti ancillas suas ut vocarent ad arcem.* Secundo hoc ipso, quia est omnibus scientiis naturalibus certior, utpotè certitudine derivatæ ex immutabili veritate DEI, tum in dicendo, tum in essendo. Nec ideo existimes, istam Theologiæ certitudinem esse intrinsecè supernaturalem, nihil enim est aliud, quàm firmitas naturalis assensus omnis exclusiva formidinis habens tamen relationem ad supernaturalem assensum fidei divinæ, in quo radicatur.

9. Neque dicas: Præmissæ debent esse certiores conclusionem: sed frequenter contingit, ut una ex præmissis discursus Theologici sit desumpta ex scientia naturali, velut in hoc syllogismo. *Omnis homo est risibilis: Christus est homo: ergo Christus est risibilis.* ergo præmissæ scientiæ naturalis est certior conclusionem Theologica. Nam Resp. dist. min. præmissæ aliquando desumitur ex scientia naturali, ita tamen ut sit alteri præmissæ supernaturali conjuncta, & ab illa extrinsecè elevata ad participationem certitudinis supernaturalis, conc. ut se sola principaliter influat in conclusionem, nego. ergo est certior, ut conjuncta & elevata conc. ut seorsum sumpta, nego consequentiam.

S. IV.

Duratio, subjectum, & unitas Theologiæ.

10. CONCLUSIO IV. In hæretico non potest manere Theologia, verè univocè sumpta.

Nam destructis principiis, motivo formali, & certitudine alicujus scientiæ, etiam ipsam destrui est necesse; sed in hæretico pereunt principia Theologiæ, nempe propositiones fidei, perit lumen revelationis virtualis, hoc ipso quod desinat lumen revelationis formalis, perit consequenter certitudo, quippe quæ non amplius ex fide & veritate divina derivari potest: ergo perit etiam scientia Theologica, sicque similitudinariè vel æquivocè tantum manet, & ut loquitur Phil. à S. Trin. cadaver scientiæ Theologiæ.

CONCLUSIO V. *Nostri Theologia viat quoad substantiam manet in patria.* Ita sentit D. Aug. l. 3. c. 6. cont. 2. ep. Pelag. dicens: *Scientia & cognitio de DEO post resurrectionem perficitur in nobis.* Chryl. in c. 13. ad Cor. *Non abolebitur scientia, sed desinet esse non perfecta.* & D. Hier. S. cit. *Talem scientiam discamus in terris, que nobiscum perseveret in celis.* Ratio est: manente formali objecto scientiæ; manet scientia quoad substantiam; sed in Theologia manet objectum formale Theologiæ; ergo manet etiam quoad substantiam. Min. probatur, quamdium conclusio est discursivè deducta ex principio formaliter revelato, tandiù manet formale objectum Theologiæ; sed in patria per cognitionem vespertinam Beati deducunt conclusionem ex principiis formaliter revelatis, non quidem revelatione obscura, sed clarà: hoc enim nihil interest ad virtuales revelationem, sitne ex principio clarè, vel obscurè revelato, ergo.

CONCLUSIO VI. *Theologia est una specie infimè scientia.* quia, ut ex philosophia supponitur: unitas formalis objecti tribuit unitatem habitui; sed omnia objecta Theologica conveniunt in uno objecto & ratione formali, nempe DEO & revelatione virtuali, ergo:

Inferes ex dictis, ad syllogismum propriè & principaliter Theologicum semper esse necessarium ut conclusio deducatur, vel ex utraque præmissa de fide debitè disposita, vel ex una de fide, & altera naturaliter evidente, quia assensus scientificus, qualis est assensus conclusionis, est essentialiter incapax procedendi ex aliquâ præmissa seu assensu opinativo, neque enim opinio essentialiter conjuncta cum formidine oppositi generare potest certum assensum. Quid si ergo Theologia cum præmissa de fide conjungat alteram tantum opinativam? Non erit discursus Theologicus? Erit secundariò; non autem primariò; sicuti cum scientiæ naturales defectu luminis naturalis non semper suppeditant propositiones evidentes, ex secundaria intentione inferunt conclusionem opinativam.

ARTICULUS VII.

De locis Theologicis, & sensibus S. Scripturae.

SUMMARI A.

1. Theologia quomodo sit argumentativa?
2. Quaternarius numerus locorum genericus.
3. Auctoritas Divina continet, locos específicos.
4. Auctoritas PP. quanta in Theologia?
5. Qualem fidem faciat ratio, historia, philosophia humana?
6. Sensus S. Script. litteralis & mysticus.
7. Mysticus dividitur in allegoricum, analogicum, & tropologicum.
8. Quid dicendum & sentiendum de sensu accomodatario?
9. Quinam sensus prebeant argumentum Theologicum?
10. Sensus spiritualis sæpè multiplex sub una littera.

§. I.

Quot, & quinam sint loci Theologici?

1. Theologiam esse argumentativam S. D. concludit hic a. 8. & probat partim ex illo Apostoli Tit. 1. Oportet Episcopum irreprehensibilem esse &c. amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt arguere; partim hæc ratione: Vel intelligitur per argumentationem deductio conclusionum ex principiis, vel probatio propriorum principiorum. Si primum; ex dictis constat, Theologiam esse argumentativam ad instar aliarum scientiarum: si secundum; tunc ceu sapientia & suprema scientiarum ad instar metaphysicæ disputat contra negantem sua principia, ex uno fidei articulo alterum inferendo, quomodo Adversarius unum concedit: quo modo Theologus disputat contra Judæos ex veteri, & contra hæreticos tum ex veteri tum novo testamento. quemadmodum 1. Cor. 15. Apostolus ex resurrectione Christi probat resurrectionem mortuorum. Si verò adversarius nihil concedat, aut credat ex articulis fidei, velut Athei & pagani, solvit rationes, quibus fidem oppugnant, & fidei credibilitatem ostendit. Hæc occasione quarunt Theologi, quinam sint loci, seu sedes argumentorum, è quibus Theologus argumenta depromit, & cum inter illos præcipue recensentur S. Script. quaritur quotnam sint ejusdem sensus, & quis eorum sufficiens ad Theologicum argumentum?
2. D. Th. a. 8. ad 2. ad numerum quaternarium redigit omnes locos, ex quibus Theologia argumenta depromit. Videlicet auctoritatem divinam, dicta SS. rationem naturalem, & auctoritatem philosophorum. Cujus divisionis ratio est: quod aliqua doctrina vel continet in se ipsa auctoritatem divinæ revelationis, vel saltem in illa fundatur. Si contineat, constituit primum lumen, si in illa fundatur, constituit secundum; nam sententia SS. PP. nec non doctrinæ Theologorum Scholasticorum nituntur consequentiis & principiis depromptis ex auctoritate divina per S. Scr. & SS. Canones indicata.

Vel secundo illa doctrina continet luminis naturalis instinctum aut in illo fundatur. Si primum; constituit tertium lumen. Si secundum, constituit auctoritatem philosophorum, His positus sit.

CONCLUSIO I. Primus locus auctoritatis divina est S. Theologia proprius, & continet in se s. locos, nempe S. Script. sive Verbum DEI scriptum. Secundus traditiones Apostolicas, sive Verbum DEI non scriptum. Tertius rotus Ecclesie consensus, quartus. Conciliorum, & quintus summi Pontificis definitiones.

Ratio est: Theologiæ proprium est argumentari ex principiis revelatis: sed ista continentur in s. prædictis, prout suppono ex Tract. de fide. ergo s. prædicti loci, qui reduci possunt ad unum genericum locum Auctoritatis divinæ, sunt proprii Theologorum.

CONCLUSIO II. Secundus locus, comprehendens dicta SS. PP. & Doctorum Theologorum, est proprius Theologiae, sed non quatenus scientifica, sed quatenus probabiliter disputantis.

Ratio est: quia iudicio & doctrina SS. Patrum non est promissa assentientia Spiritus S. sicuti Pontifici & Ecclesie Romanae. Unde magnam quidem faciunt auctoritatem, præsertim si multi vel omnes in unum conspirent, siquidem supponuntur ferre iudicium non ad plaurum, sed ad fidei orthodoxæ regulas efformatum: ideoque faciunt sententiam (teste Esparza a. 3.) proximè, ab Ecclesia definibilem, prout colligitur ex Clement. un. d. S. Tr. §. 1. ubi Clemens V. Nos ad sanctorum Patrum & Doctorum communem sententiam Apostolica considerationis aciem convergentes sacro approbante Concilio declaramus &c. &c. & qui concordibus eorum sententiis refragaretur, temerarius merito diceretur: nihilominus non probat omnino infallibilem & divinam veritatem subnixam auctoritatem: qualis competit S. Scripturis & SS. Pontifici definitionibus. Hinc est celebre illud D. Augustini ep. 19. Solis eis Scripturarum libris, qui Canonici appellantur, didici hunc honorem deferre, ut nullum auctorem eorum in scribendo aliquid errasse firmissimè credam. Alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate doctrinæque præpollent, non ideo verum putem, quia ipsi ita senserunt. Et Hier. in ep. ad Theoph. Scio me aliter habere Apostolos, aliter reliquos tractat ares, illos semper vera dicere, istos in quibusdam, ut homines aberrare.

Ceterum inter omnes SS. PP. maxima semper fuit auctoritas D. Dionysii Areop. quippe familiarissimi Apostolorum, & Pauli discipuli, tanti (ut inquit Esparza) ab omnibus semper habiti, ut nemo audeat ullâ in re illi apertè contradicere. De D. Greg. Naz. & Athanasio ipsemet D. Th. 1. p. q. 61. a. 3. in c. Cujus tanta est in doctrina Christiana auctoritas, ut nullus unquam ejus dictis calumniam inferre præsumserit, sicut nec Athanasij documentis. Præcipue verò eminet inter SS. PP. aucto-

authoritas D. Augustini, quippe ipsorum SS. Pontifici Conciliorum, Scholarum, sapientium acclamationibus celebrata. Quæ de SS. PP. autoritate dixi, proportionem servatâ, & in gradu inferiori ad auctoritatem quoque Theologorum & S. Script. Interpretum sunt accommodanda.

5. **CONCLUSIO III.** *Ratio naturalis, historia humana tam Ecclesiastica, quam profana, nec non auctoritas Philosophorum sunt loci solum extranei: quia nec continent auctoritatem revelationis divinæ, nec in illa fundantur: nihilominus tamen deservunt ad discursum Theologicum, partim scientificum, cum nempe ratio naturalis est evidens, & cum propositione revelata in ordine ad inferendam conclusionem Theologicam jungitur; partim probabilem, quando ratio non est evidens, sed probabilis tantum.*

Addit a. 47. jure merito Esparza, argumentum à pari cum aliis ut permolestem glorioso defendenti, sic penè sit inutile ad veritatem investigandam (ut enim paritas concludendi habeat efficaciam necesse erit superaddi ulteriorem rationem efficacem, quæ sit communis antecedenti & consequenti) alienum esse à Theologo, ut assuescat argumento à pari, eique fidat secundum se præcisè considerato, imò esse in super perniciosum, quando agitur immediatè de DEO, prout eleganter indicavit D. Greg. Naz. or. 1. de Theologia. *Valde, inquit, turpe est, nec turpe solum, sed etiam admodum sultum, & inane, ex humilibus ac terrenis rebus superarum simulacrum sumere, quòdque sicut ait, viventia in mortuis querere.* Similes textus ex D. Dionys. & Athanal. refert Esparza l. cit. In harum inutilium & nimio opere claudicantium paritatum censu numerandam semper existimavi illam paradoxam paritatem, quâ nonnulli Theologi evincere conantur positivum peccati formalis: Virtualis distinctio in divinis præstat, quod persona terminet productionem ad intra; non item natura: ergo eadem distinctio præstabit, quòd in formali peccati bonitas transcendentalis terminet divinam productionem ad extra, non item malitia identificata cum illa: nam quæ, oblecto, umbra paritatis ab ineffabili mysterio Trinitatis, & virtuali distinctione fundatâ in infinita perfectione, ad naturam abjectissimam & infinite imperfectam peccati? sed de hoc suo loco.

§. II

Sensus varius S. Script.

6. **Sensus S. Script.** universim est duplex; *litteralis, & mysticus.* Litteralis est, quem spiritus S. per voces immediatè intendit & significat; Mysticus, quem mediatè per voces intendit & significat. Cujus ratio in c. à S. Doctore traditur. Cum auctor S. Scr. SIT DEUS, potuit non tantum voces, sed etiam res per voces significatas accommodare ad significandum: prout accommodasse constat ex S. Script. ubi secundum Apostolum Heb. 7. lex vetus est figura legis novæ. Sed prior litteralis, & posterior est sensus mysticus: ergo constat, DEUM in S. Script. & litteralem & mysticum sensum intendisse.

Sensus litteralis dividitur in *proprium & figuratum, seu metaphoricum*, ad quem etiam commo-

dè reducitur parabolicus. Ille est, quem ex intentione spiritus S. verba immediatè in propria acceptione significant: iste, quem ex eadem spiritus S. intentione significant in impropria & translative acceptione uti cum dicitur: *Oculi Domini super justos.* Lij *Oculi* non oculos materiales quibus DEUS caret, sed specialem providentiam significat. Sensus mysticus rursus tripliciter dividitur, in *allegoricum, anagogicum, & tropologicum.* Allegoricus, qui secundum Albertum M. *fidem edificat*, est, cum res immediatè significata in uno tempore militantis Ecclesiæ; significat mysterium aliquod fidei pro alio & sequenti tempore. Sic Apostolus Gal. 4. per duos filios Abrahami allegoricè significari dicit duo testamenta. Et sic totum vetus testamentum erat figura novi. Sic etiam per Lazari resurrectionem SS. PP. figuratam intelligunt justificationem peccatoris, per sessionem Christi super asinum & pullum ejus in Triumphali ingressu Hierosol. Matt. 21. intelligunt regnum Christi primò super veterem synagogam, deinde super gentilitatem. Sensus anagogicus *erigit spem*, & tunc est, quando res per voces significata ulterius significat aliquid pertinens ad vitam æternam, seu Ecclesiam triumphantem. Quo modo Apostolus Heb. 9. per ingressum Sacerdotis in sancta sanctorum intelligit significatum ingressum Christi in Cælum. Sensus tropologicus seu moralis, qui *fovet charitatem*, est, cum res & gesta significata per voces significant aliquid ad morum instructionem, & fovendam pietatem pertinens, quemadmodum illud Deut. 25. *Non alligabis os bovi trituranti* litteraliter de veris bovis intellectum, Apost. 1. Cor. 9. tropologicè intelligit de Concionatoribus, quibus debetur victus à populo. Idcirco communiter 4. enumerantur sensus S. Script. his versibus comprehensi:

Littera gesta docet, quid credas allegoria:

Moralis quid agas: quò tendas anagogia.

Ad sensum spirituales reducitur sensus accommodatus, in quo per quandam allusionem præter, non autem contra sensum à spiritu S. intentum verba S. Script. propter aliquam analogiam & similitudinem accommodantur & applicantur ad aliam significationem, quemadmodum Eccles. 44. de Noe dictum, *inventus est Justus*: &c. accommodatur ab Ecclesia in officio Confessoribus, qui sensus frequentissimus est in divino officio. PP. & Concionatoribus: non tamen est propriè & rigorosè inter S. Scr. sensus adnumerandus, hoc ipso quòd non sit ex intentione spiritus S. sed ex arbitrio & conceptu applicantis: unde nec facit locum Theologicum pro scientifico discursu. sed.

9. **Quares primò.** Quinam ex prædictis sensibus & quandonam præsent Theologo firmum argumentum? Resp. ex quolibet sensu S. Scr. duci efficac argumentum, quandocunque certò constat sive per ipsam scripturam, sive per declarationem Ecclesiæ, talem sensum esse intentum à spiritu S. tunc enim etiam certum est, quòd ipsi competat divina, adeòque infallibilis auctoritas: ordinariè tamen & ut plurimum solus sensus litteralis efficac præbet argumentum, ut habet S. D. a. 10. cujus ratio est, quòd sensus litteralis ut

ut plurimum sit apertus, non item Mysticus & Spiritu-
 alis. Unde est illud D. Dionysij in ep. ad Ti-
 tum, *Theologia symbolica non est argumentativa.*

Porro toties in sensu proprio & litterali sensu
 accipienda esse S. Scr. verba, quoties ex horum
 proprietate nullus sensus absurdus sequitur, regu-
 la est communis Theologorum tradita à D. Basilio
 homil. 9. in hexam. & D. Aug. de Genesi ad lit.
 l. 8. c. 1.

10. Quæres secundò. An sensus litteralis vel spiri-
 tualis possit esse multiplex sub eadem littera? Resp.
 tam litteralem, quam spirituales posse esse multi-

plicem. Ratio est à S. D. tum hic, tum quodl.
 7. a. 15. adducta, quia *author S. Scripture DEVS*
est, qui omnia suo intellectu comprehendit, adeo-
 que potest talia signa eligere, quibus plura tam lit-
 teraliter, quam spiritualiter significentur. Sic
 unica vox Jerusalem litteraliter significat civitatem
 Palæstinæ, allegoricè Ecclesiam Christi, anago-
 gicè patriam Cælestem, tropologicè animam iusti.
 Sic integra ferè Cantica Cantorum amorem Chri-
 sti tum erga Ecclesiam, tum erga animam signifi-
 cant. Et hæc de prolegomenis Theologiæ.

DISPUTATIO II. DE EXISTENTIA D E I.

ARTICULUS I.

Utrum DEVM esse sit per se notum?

SUMMARI A.

1. Varietas sententiarum.
2. Propositio duplici modo per se nota.
3. Deum esse per se notum quo ad se & intellectum
 beatorum.
4. Quo ad nos tantum radicaliter, & presupposito
 discursu.
5. Auctoritates in speciem opposita.
6. Argumentum ex auctoritate S. Anselmi.
7. Patres tantum asserunt notitiam DEI nobis à
 natura insitam radicaliter.
8. Non necessario in hoc termino DEVS semper ap-
 prehenditur ens quo majus excogitari non
 potest.
9. Aliquando apprehenditur solum existentia signa-
 ta, non exercita.
10. An DEVM esse Trinum, sit per se notum?

§. I.

Sententia Doctoris Angelici.

1. Circa hanc quæstionem prima est sententia D.
 Bonavent. in 1. d. 8. a. 1. q. 2. Abulensis in
 c. 5. Ex. Alensis, Lyrani, quam etiam tuerentur de
 la Moneda, Isquierdo, Henr. à S. Ignatio, pro se
 allegantes complures SS. PP. inf. referendos: hanc
 propositionem *DEVS est*, esse simpliciter etiam
 quoad nos per se notam. Altera est Scoti in 2. dist. 2.
 q. 2. Omnem propositionem per se notam, etiam
 esse per se notam quoad nos: Et hanc propositionem
DEVS est esse per se notam respectu cuius-
 cunque intellectus terminos apprehendentis: Si
 verò existere prædicetur de aliquo conceptu, quem
 pro hoc statu formamus de DEO, sic ejusmodi pro-
 positionem nullo modo esse per se notam: Tertia
 Doctoris Angelici sententia est, hic a. 1. *DEVM*
esse, per se notum esse quoad se, non autem quoad
nos: quam amplectitur major pars Theologorum,
 Pro cuius explicatiōni captu.

2. Notandum: quòd aliqua veritas seu propositio
 objectiva dicatur per se nota, in qua connexio ex-
 tremorum sine medii probantis indigentia per se
 ipsam innotescit.

Potest autem contingere, quòd aliqua propositio
 idèò non egeat medio probante: quia prædicatum
 immediatè connectitur cum subjecto, vel ut
 S. D. hic, quia *prædicatum includitur in rationem*
subjecti, & tunc dicitur per se nota quoad se, eò
 quòd ex propria veritatis efficacià fit immediatè
 cognoscibilis. Vel secundò, quia licet veritas
 ipsa & connexio extremorum non sit ita immédia-
 ta, quin habeat intrinsecam rationem & medium
 probativum: termini tamen ita clarè sunt nobis
 perspecti, ut ex prima illorum apprehensione tra-
 hamur ad assensum: velut ista, *cygnus est albus:*
 & tum propositio dicitur per se nota tantum quoad
 nos, non autem quoad se. Jam vel intellectus
 habet species sufficienter & quidditative præsen-
 tativas extremorum in propositione per se nota
 quoad se, vel non habet. Si habet, est propositio
 per se nota tam quoad se, quam quoad nos: si non
 habet, est propositio tantum per se nota quoad se,
 non autem quoad nos. Unde patet propositionem
 per se notam à S. D. rectè dividi in per se notam
 quoad se, & quoad nos. Quo posito sit

CONCLUSIO I. *DEVM esse est veritas,*
 & propositio per se nota quoad se, & quoad intel-
 lectum Beatorum; non autem quoad nos. Ita Thom-
 mistæ communiter contra Scotistas & nonnullos
 RR.

Ratio est: Esse, hoc est actualis exercita existen-
 tia est de essentia DEI, ita ut prædicatum essendi
 includatur in ratione subjecti, atque, prout in se-
 quentibus dicitur, tam re, quam ratione identifi-
 cetur cum illa: & hoc ipsum vident Beati, quia vi-
 dent DEVM, sicuti est: ergo hæc propositio quo-
 ad se & intellectus Beatorum est per se nota: nec
 habet ex parte sui, aut indiget medio probativo.

At verò, quia nos viatores non habemus quid-
 ditativum conceptum Deitatis, & *nescimus de DEO*
quid est? ideo quoad nos non est per se & immediatè
 ex terminis notum, DEVM esse: sed ad assensum
 hujus propositionis, & penetrandam connexionem
 utriusque extremi deducimus non quidem median-